



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt X. Innocentius III. Prælatiſ & Clericis (a) Lombardiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

pum non posse erigere Ecclesiam Parochialem in Collegiatam, accipit Gregorium in præfenti de Ecclesia Canonicorum Regularium jam constructa, in regularemque erecta; mens enim & sententia Gregorii est, ut universi Episcopi, tam Occidentales, quam Orientales indicerent clericis propria suæ Ecclesiæ, ut intra claustra in communi dormitorio, & refectorio viverent, ut illis sæculis ferè in omnibus provinciis catholicis motus erat; siquidem cum Episcopo proprio Canonici vitam regularem agebant, ut hæc referunt Cochier in fac. histor. cent. 2. cap. 22. Lantdmeter. lib. 2. de veteri clerico, cap. 16. in fine, Pennotus lib. 2. hist. canonice, regul. per totum.

(g) Dormiant & quiescant.] Ut essent clerici in Ecclesiis suis assidui, & debitis temporibus divina celebrarent officia, ac horas canonicas persolverent, institutum fuit jam prioribus Ecclesiæ sæculis, ut Canonici communem vitam sub eodem tecto peragerent, ac intra claustra degerent in eodem refectorio, cap. 1. 2. & 3. 12. q. 1. Synodus Turonensis can. 23. ibi: Canonici & Clerici civitatum, qui in Episcopis conversantur, consideremus ut in claustris habitantes simul omnes in uno dormitorio dormiant, simulque in uno refectuario refectorio, quo facilius possint ad horas canonicas celebrandas accurrere, ac de vita, & conversatione sua admoneri & doceri: victum, & vestimentum juxta facultatem Episcopi accipiant, ne pauperum occasione compulsi per diversa vagari, ac turpibus se implicare negotiis cogantur. Concil. Mogunt. sub Carolo can. 4. ibi: In unoquoque Episcopatu simul manducant & dormiant, nisi in facultate faciendi suppetit; vel quia in rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, in suo claustris manent, & singulis diebus mane prima hora ad lectorem veniant, & audiant quid eis imperetur; ad mentem vero similiter lectionem audiant. Syno-

das Aquisgran. can. 3. & 125. illique Canonici regulam D. Benedicti, vel D. Augustini frequenter servabant, ut probat Pennotus d. lib. 2. per totum. Eorum vita describitur lib. 5. capitul. cap. 117. his verbis: In omnibus, quantum humana permittit fragilitas, delevimus, ut Canonici clerici canonicè vivant, observantes divine Scripturæ doctrinam, & documenta sanctorum Patrum, & nihil sine licentia Episcopi sui, vel magistrorum eorum compositè agere præsumant. In eis etiam claustra servabatur. Synodus Aquisgran. can. 134. ubi egressum sine licentia, moram ultra tempus præscriptum, discursum per plateas, aut hvia, inter clericorum culpas refert. S. Basilus in constit. canonicis ait: Si quis præterquam ubi necessarii usus postulerit, extra egredatur, & temerè divagetur, segregator. Concil. Carthagin. 4. can. 47. ibi: Clericus per plateas, vel andronas, nisi certa, & maxima officii sui necessitate non ambulet. Facit textus in cap. necessaria 12. q. 1. illustrat Lantdmeter. dicto lib. 2. cap. 106. & in Hispania nostra ferè omnes Ecclesias Cathedralis. Sim fuisse Canonicorum regularium probat Pennotus ubi supra. Copiens igitur Gregorius VIII. ut Canonici hanc profiterentur vivendi normam, scribit in præfenti universis Episcopis, ut penfatis facultatibus propria Ecclesiæ, clericos in eis instituant, qui communem vitam teneant, simul dormiant, & quiescant.

(h) Manus in pectore.] Hæc verba exponimus in cap. monachi, de sententia excommunic.

(i) Atrocitas.] Quo casu non censetur absolutio à dicta censura Episcopo concessa, cap. canonica, de sententia excom. & merito, quia etiam jure civili quoties atrocitas facti aderat, superior adendum erat, l. si quis erit. ff. de offic. Proconsul. l. 2. 3. l. 4. §. 1. ff. de officio Praefect. vigl. l. 1. §. ult. ff. de suspect. tutor. notavit Cujacius ibi.

CAPVT X.

Innocentius III. Prelatis & Clericis (a) Lombardia.

Um ab omni specie mala præcipiat (b) Apostolus abstinere, nos (quicquid indigni) constituti sumus à Deo super gentes, & regna, ut juxta verbum propheticum, evellamus & destruamus, & edificemus & plantemus; summoperè debemus satagere, quatenus evellamus vitia & plantemus virtutes, destruamus iniqua & edificemus honesta: sicque nostra sollicitudine mediante, prava transeant in directa, & aspera convertantur in plana. Licet autem hujus nostræ sollicitudinis labor generaliter debeat ad omnes extendi, quia sapientibus sumus, & insipientibus debitorum; specialiter tamen ad clericos, qui dormire debent à vitiis, ut sunt (c) pennæ columbæ deargentatæ; ne quid in illis appareat, quod offuscet candorem ecclesiasticæ puritatis. Sanè ad audientiam Apostolatus nostri multorum assertionem pervenit, quod cum ex delegatione nostra causas suscipiatis pertractandas, more sæcularium, super decima (d) litis, vel parte alia, pro diversa terrarum consuetudine, præter expensas victualium, cum litigantibus receptis pignoribus pro salario convenientis, quod postmodum usque ad solutionem pecuniæ, nolentibus etiam partibus, contentis detinere. Nos attendentes quod ad hoc vobis, & aliis clericis sunt ecclesiastici redditus deputati, ut ex ipsis honestè vivere debeatis, ne vos oporteat ad turpia lucra manus extendere, vel ad iniqua munera oculos inclinare. Cum ergo opera vestra lucere debeant laicis in exemplum, nec vos deceat ad instar sæcularium ad turpe compendium juris occasionem arripere, v. f. v. per A. l. in. atque

præcipimus, quatenus ab huiusmodi exactionibus de cætero abstinentes, vigorem iudicarium gratis studeatis litigantibus impertiri, non obstant quod in fraudem à quibusdam proponitur, quod idem exigatur nomine (e) assessorum, cum nec iustum iudicium iudici vendere liceat, & venales sententiæ ipsi etiam sæcularibus legibus (f) improbentur, Dat. Tuderti V. Non, Octob.

NOTÆ.

1. (a) **Lombardia.**] Ita etiam legitur in cap. 1. hoc tit. in 3. collect. & in epistolis editis Colonia; & correctis à Sirleto fol. 187. ex quo codices restitio integram huius textus; in partibus enim Lombardia ea consuetudo, seu potius corruptela irreperat, ut iudices decimas litium exigent, & super eam etiam sub pignore tutipiter pacisci solebant, ut refert Cujacius in præfenti; unde Innocentius III. Prælati & clericis illius provincie dicit præsentem constitutionem, talem corruptelam improbando.

2. (b) **Apostolus.**] 1. ad Thesalon. cap. ultimo, vers. 21. Omnia, inquit, probate; quod bonum est, tenete; ab omni malo specie abstinete. Erasmus post versionem vulgarem legit: Ab omni specie mala abstinete. Utcunque tamen sit, D. Pauli sententia aperta est, videlicet: adeo nihil mali esse faciendum, ut nec vel imago quidem, vel similitudo sit ulla, vel suspicio mali. Ioannes Andreas, Buttrius, Zoparella, Imbola, & Panormitanus in præfenti huius sententiæ occasione latè agunt de variis malorum, & bonorum generibus; sed tractatus hic ad Theologos spectat, qui scripserunt de bonitate, & malitia humanorum actuum, & de vitis, ac virtutibus.

(c) **Penna columba deargentata.**] Verba sunt psalmi 67. quæ fuse & eruditè exponit Hallier, de sacris elect. in princip.

3. (d) **Decima litis.**] Jure civili Romanorum actor qui temerè litem instituerat, aut ex calumnia, in decimam partem litis tenebatur: ea autem actio oriebatur ex promissione; nam in initio litis cavebat actor ni vicisset, reo decimam litis præstaturum iri, ut patet ex constitutione Diocletiani & Maximiani, quæ extat sub tit. de calumniat. in Codice Herm. ibi: Iudicio tutela convenit excipi actionem, ad quam respondere debes: quippe si per calumniam hoc eum facere confidis, remediò re promissionis initio postulate calumnia in decimam partem ejus, quod petit, tibi condemnari eum desiderare potes. Refert Cujacius lib. 7. observ. cap. 5. apud Francos hæc litis decima fito pendebatur. Princeps autem iudicibus delegatis, quibus causa cognitio commissa erat, solebat eam concedere, ut apparet ex formula illa 20. Marculfi, ibi: Præterea per præfens decretimus præceptum, ut ipsum in hoc vos recipere faceratis, & unicuique ex ipsis iuste debita portio terminetur, & decima illius sumptus litæ, qui exinde in filia ditionibus, tam de terra, vineis, mancipiis, vel undecunque reddebatur, ipse vir ille habeat ex nostra indulgentia concessum, vel quicquid exinde facere voluerit, liberam habeat potestatem. Illustravit Bignon, in notis ad eam formulam. Apud Beneventanos idem statutum fuisse, refert, & firmat Innocentius III. lib. 1. epist. fol. 164. Jure nostro regio approbata est consuetudo quæ in diversis partibus invaluerat, videlicet ut pro sportulis iudici ordinario, aut delegato post executionem sententiæ decima ipsius litis præste-

tur, l. 3. tit. 14. lib. 5. ordm. l. 7. tit. 21. l. unic. tit. 31. lib. 4. recapit. probant, & plura de hac decima iudici exequenti sententiæ solvenda, congerunt ultra repetentes in eisdem iuribus Bobadilla lib. 1. polit. cap. 13. num. 30. Hevia in Curia Philip. 2. p. 5. 25. Rodriguez de executione cap. 7. per totum. Salgado tom. 1. Labyrinth. p. 1. lib. 1. cap. 1. §. 2.

(e) **Assessorum.**] Assessores enim assumuntur à Magistratibus ex Jurisperitorum ordine, qui jus sibi, quod sæpius ignorant, suggerant, ut elegantur refert Josephus lib. 2. contra Apionem: nam licet quæ ad Magistraturam sui officii pertinent, ignorare non debeant; iuris tamen ordinarii professores non existunt; unde iure civili frequenter assessores assumebant illi, quia ut ait Justinianus in novel. 82. legum placita Magistratibus suggerent, & quod non poterat per occupationes allequi, supplebunt; l. non minus, C. de assessoribus, l. unic. C. Theodori, de Comitibus, ut fuisse Ulpianum ipse testatur in l. metum 9. §. 6. sed quod Prætor, ff. de eo quod metus causa: de Sabino constat ex l. lex. §. 5. hac lege, ff. de iniuriis. Plerumque dicuntur Consiliarii, l. unic. C. si Recl. provino. Ammian. Marcel. lib. 25. Sforzorio amisso consiliario, qui ei aderat, casu evasit. Cassiodorus lib. 6. epist. 12. Consiliarius quoque præfectorum. Etiam dicuntur Participes in l. 1. C. de assess. ab Aufonio liad. 1.

Curia me duplex, & uterque Senatus habebat Muneris exortem, nomine participem. Symmachus epist. 17. Notavit Savarus ad Sidonium lib. 1. epistola 3 fol. 24. Illustrant Desiderius Heraldus lib. 1. de auctor. rei iudic. cap. 8. Pollet. hist. fori Rom. Jure canonico necessitas assumendi assessores illiteratis injuncta est, cap. ad nostram audientiam, de consuet. cap. statutum, §. assessorem, de rescript. lib. 6. ex eadem ratione iure nostro Regio necessitas injuncta est Prætoribus, ut eligant Proprietores juris peritos, vulgò Tenentes, l. 22. tit. 9. part. 2. l. 10. tit. 16. lib. 2. ordin. l. 26. tit. 5. l. 4. tit. 6. lib. 3. recapit. ubi plura congesti Salcedo.

(f) **Improbentur.**] Aded ut venales sententiæ, quæ à corruptis iudicibus profertuntur, etiam citra interposita provocationis auxilium infirmæ sint, l. venales 7. C. quando provocare; & Antoninus in l. 1. C. de pena iudicis, qui male iudicavit, ait amittere eum actionem, qui iudici pecuniam dedit, & diffidentia iustæ sententiæ, in pecuniæ corruptela ipem negotii reposuerit; ficut & ex hac causa litem petire iussit Imperatorem suum tribu Ulpianus in l. 1. ff. de calumniat. Prolequuntur Baldus ad legem 1. Tab. cap. 8. Heraldus lib. 1. de auct. rei iudic. cap. 7. Accunna in cap. 1. 83. distinct. num. 3.

COMMENTARIUM.

EX hac Innocentii epistola sequens vulgò conclusio deducitur assertio: Iudices delegati eccle. iudic. in eo iustis gratis iudicare debent, nec exigere possunt probatur. accunnam, vel aliam litis partem, etiamsi hoc consuetudine

suavitate introductum sit. Probantem textus in cap. si quis i. dist. 83. cap. Episcopus, cap. non debet 11. q. 3. cap. statutum 2. q. 5. assefforem, dereforp. lib. 6. cap. 1. de re iudic. eod. lib. cap. observandum 15. q. 2. Concil. Aurelian. 2. can. 3. Arvernenle can. 25. & Concil. Arlat. 4. can. 13. Statuimus ut comes, iudices, seu reliquis populus obediens sint Episcopo. Et invicem consentiant ad iustitias faciendas; & munera pro iudiciis non recipiant, nec falsos testes, ne per hoc pervertant iudicia iustorum, quia scriptum est: iustitia elevat gentem, iniustitia vero miseros facit populos. Et Psalmista: Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt in omni tempore. Idem omnino repetit Concilium Cabilon. 2. can. 35. Nullus Christianus pro quolibet placito, vel iudicio à qualibet persona munera exigere aut accipere debet; quoniam id divina Scriptura multis in locis magis interdicit avaritiam. Hinc præfatum Concilium Cabilonense can. 21. addit: Sed & ministros, quos vicarios, Centenarios vocant, iustos habere debent, ne forte eorum avaritiâ, aut rapacitate populus gravetur, & amissis facultatibus in pauperum redigatur, &c. Eadem constituit Concilium Mogunt. 1. can. 30. & Concilium Rhenense can. 39. Concilium Mogunt. 2. can. 19. Qui ad iustitiam faciendam iustitiam à duobus munera accipiunt, hoc est, ab eo qui quod sibi iniuste ablatum est, iuste requirit; & ab eo quæ eadem iniuste iniuriam, aut wrongant sunt, & fortiter increpandi, ne regnum Christi, quod omnibus rectè facientibus patet, sibi sine ulla retractatione secludant. Concilium Bernense can. 25. Ut nec Episcopus, nec Abbas, nec ullus laicus pro iustitia faciendis sportulas contradicere accipiat, quia ubi dona intercurreunt, iustitia evanescit. Turon. 3. can. 35. Nullus Christianus pro quolibet placito, vel iudicio à qualibet persona munera exigere, aut accipere debet. Illustrant ultra congestos in præsentia à Barbosa & Garanna, Cujacius, Fabrotus & Boetius Epon. in præfatis, Franciscus Hallerius in vindexis, fol. 759. D. Joannes de Larrea alleg. 47. Phebo tom. 2. de off. 111. Nathen. in iustitia vulvar. cap. 4. fol. 587. Gibalinus de consur. in synopsi. verbo Munera, num. 6. Flores de Mena q. 8. Cabedo tom. 1. de off. 16. Morla in empor. tit. 2. de iurisd. q. 10. Accuna in cap. si quis 10. dist. 83. Petrus Gregorius lib. 1. de re public. cap. 6. Obvaldus lib. 28. Donel. cap. 3. triplici litera. H. Balduinus ad leges 22. Tabul. cap. 8. Lælius Mancinus de triplici iuris vllat. cap. 102. & 117. Darts in di. c. 15. q. 2. Balsamon in can. 15. Synodi Carthag. Hallerius in vindexis lib. 5. cap. 2. Altessera & Florens in præfatis.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem affectionem ita insurgit potest: Nemo tenetur militare propriis stipendiis, iustumque est: ut laboranti stipendium assignetur, iuxta Apostolum 1. ad Corinth. cap. 9. relatum in cap. cum secundum, de præbend. cap. cum ex officio, de præscrip. probant latè Matienzo in dial. 3. p. cap. 32. num. 9. Sbroz. de off. vicar. lib. 1. q. 55. num. 2. & lib. 3. q. 53. num. 3. Hallerius in vindexis lib. 5. q. 2. Flores de Mena d. q. 8. num. 6. Surdus de aliment. tit. 4. q. 22. num. 12. Valeznuela consil. 179. n. 32. Bobadilla lib. 1. polit. cap. 13. num. 48. Solorzanus lib. 3. de iure Indiar. cap. 8. num. 39. Igitur iudices Ecclesiastici delegati non tenentur graus de causa sibi commissa cognoscere, eamque debito sine terminare. Accedit; nam consuetudo in

partibus Lombardiæ invaluerat, ut decima litis iudicibus delegatis præstaretur, ut supra retuli; sed talis consuetudo, ut licita, erat observanda siquidem in casu non dissimili in cap. ad Apostolicam, de simonia, docetur, quod etiam pro administratione sacramentorum clerici aliquid recipere non debeant, tamen consuetudo, præ introducta observetur. Igitur & consuetudo, de qua in præsentem agitur, observanda erat, ut contingit in decima, quæ in executionibus præstatur iudici ordinario ex dispositione legis Regiæ; ea enim consuetudine introducta fuit, & ideo iubetur in legibus supra citatis, ut præstetur, quia consuetudine introductum erat in his Regnis, ut decima litis iudici exequenti sententiam solveretur. Igitur similiter in consuetudine Lombardiæ idem observandum erat.

Quæ dubitandi ratione non obstante, vera est præsens assertio; pro cuius expositione sciendum est, tria esse genera emolumentorum, quæ iudices ratione officii sui, munerisque sibi iniuncti percipiunt. Primum salarium, quod iuste ab eis exigitur & accipitur, unde Alexander Severus, referente Lampridio, cum promovebat iudices, argento, & necessariis instruebat, ita ut Præfides provinciarum argenti pondo vice-na, phialas tenas, mulos binos, equos binos, vestes forentes binas, domesticas singulas, balnearias singulas, aureos centenos, cocos singulos, & si uxores non haberent, singulas concubinas acciperent, quod sine eis esse non possent, reddituri deposita administratione mulas, mulos, equos, muliones, & cocos; cætera sibi habiura, si bene egissent; in quadruplum reddituri, si male. Secundum iudici præstatur quadam minuta commoda pecuniæ, quasi per stipem collecta iure actorum, quæ iudex quotidie facit, quæ vocantur vulgò sportulæ, de cuius nominis significatione agunt congesti à Gothofredo & Barbosa in rubric. C. de sportulæ, Alex. ab Alex. lib. 5. dier. genal. cap. 24. Cælius Rhodigin. lib. 22. lectio. cap. 21. Guidus Pancitola in notitia Imper. occid. cap. 99. Alciatus lib. 3. dispus. cap. 17. Garlas de expensis cap. 21. ex num. 11. Iudices delegati à litigantibus sportulas accipiebant, si quæ responsa, ff. mandati. Authent. de iudicis, collat. 6. cap. ne auctem 9. Justinianus autem ut obviam iret iudicium fordibus, eorum sportulas ad certam quantitatem redegit, quam impunè excedere non licuit; nam pœna tripli, & quadrupli in transgressores statuta est in triplici, Instr. de actionibus, Authent. de litig. & sportul. collat. 6. Et licet hæc sportularum ratio non extet sub titulo Codicis de sportulæ, ejus tamen crebra mentio fit à Justiniano in Authent. ut iudices sine suffragio, & volumus: & in 3. no auctem, auctent. de iudic. constituit Justinianus iudices pedaneos accipere posse ab utraque parte duos aureos in contestatione, & eodem in fine negotii, in litibus excedentibus quantitatem centum aureorum. Certa nempe summa nomine sportularum ab eodem statuitur in favorem Ecclesiæ in Authentica Sed hodie, C. de Episcop. & Cler. ubi notavit Mornacius. Et licet dicta Iustiniani constitutio reperitur in cap. inducia, & offeratur 3. q. 3. tamen Bonifacius VIII. prohibuit iudicibus delegatis aliquid accipere iudicii causâ, nisi viatici nomine; si quando extra domicilium proficisci contingerit,

De salariis et emolumentis iudicum.

LIBRARY
UNIVERSITÄT
PADERBORN

cap. statutum, §. insuper, de rescript. in 6. quia cum
causae Ecclesiasticae nulli, nisi dignitate prae-
ditis, aut personatum obtinentibus committantur,
cap. statutum, in principi. de rescript. in 6. & illis
beneficiorum reditus ad sustentationem sufficiant,
torpida conjuncti possent in ipsos avaritiae labes,
si sustentationis titulo stipendia à partibus liti-
gantibus reciperent. Tertium genus emolu-
mentorum est pars quaedam pecuniarum pecu-
niae, quam ob varia delicta leges iudicibus af-
signant, ut in pluribus legibus Recopil. ubi ter-
tia, vel quarta pars assignatur iudici, ut in l. 1. 2.
§. 10. in 10. lib. 3. Recopil. Ultra haec emolumentum
iudicibus, tam ordinariis, quam delegatis, non
debet aliquod munus accipere à litigantibus;
propterea Moyses Exodi cap. 23. vers. 8. inquit:
Nec accipies munera, quia etiam excocant prudentes,
& subvertunt verba iustorum. Quod etiam repe-
tuum legimus Deuteronomio cap. 16. §. 27. vers. 27.
Ecclesiast. cap. 2. Isaia cap. 3. vers. 23. Plura Gi-
balinus de negotiacione rom 2. lib. 6. cap. 3. Nec
est quod in iudice plus metuant legislatores; nam
imperatores in l. 3. C. ad leg. Juliam repet. inquit:
Omnes cognitores & iudices à pecuniis, ac-
que patrimonii manus abstineant, nec alienum iur-
gium putent suam praedam. Et Justinianus dum
administratores ad iudicium adigit in Authent.
de mand. Principum, inquit: Oportet te pure su-
mmentem administrationem, & sine omni suffragio,
pra omnibus aliis mundas servare Deo, nobisque
& legi manus, & nullum contingere lucrum, ne-
que majus, neque minus: & l. sancimus, 6. C. ad
leg. Jul. repetund. Cujus juramenti etiam memi-
nerunt Demosthenes contra Timocr. Jul. Pol. lib. 1.
enomastr. Plutarchus in Solone, Heraclid. de polit.
Athens. et Iulianus Simancas de republ. lib. 6. cap. 3. §. 4.

Ex quibus colligitur, jus civile execrandum
hoc delictum variis modis vitare intendisse, va-
riis statutiis poenis, ne iustitia violaretur, ut di-
citur in l. si remunerandi 6. l. salarium 7. ff. man-
dati, l. si contra 20. C. eod. tit. l. item 15. C. de pro-
curat. Unde post varias leges de pecuniis repe-
tendis latae, quas congerit Sigonius lib. 2. de
iudicis, cap. 27. lata fuit lex Julia à Caio Julio
Caesare, qua tenetur qui in magistratu, potestate,
ratione, legatione, vel quo alio munere,
ministerioque publico quid acceperit, quo mag-
gis, aut quo minus officium faceret, l. 1. 3. 4. 6. 7.
& ult. ff. ad leg. Jul. repetund. D. Isidorus lib. 7.
orig. cap. 26. ubi repetundarum reticere ait eum,
qui pecuniam accepit à locis: ubi legendum
esse, à subditis; jam notavit Förnerius lib. 2.
verum quotid. cap. 13. In ea lege; appellatione
Magistratus, non solum provinciales, quorum
causa lex lata fuit; Cicero de divinacione, ibi:
Quasi vero dubium sit, quin tota lex de pecuniis
repetundis sociorum causa constituta sit; nam ci-
vibus cum sunt excepta pecunia, civis fore actione,
& privato iure repetuntur. Haec lex socialis est,
hoc ius ceterarum nationum est; verum & urbani, l.
6. §. 2. ff. eod. & municipales veniunt, ut in l. Julia
de ambig. ex l. unicus. x. ff. ad leg. Juliam de ambig.

Verbo legationis, non solum comprehenduntur
legati missi pacis, vel belli causa, verum & alii
ad cetera negotia expedienda missi. Verba
quae sequuntur de munere, officio, ministerio
publico, quia sunt generalia, comprehendunt
comites, Praefides, assessores, cognitores, iudi-
ces pedaneos, l. 5. ff. ad l. Jul. repet. l. 3. C. eod.
Paulus lib. 5. sentent. in 28. l. si quis 38. §. iudicis

De lege iu-
lia repetun-
dar.

res. ff. de poenis, l. 3. C. de assessor. procuratores fi-
sci l. 5. C. ubi caus. sic. Item centuriones, qui ob-
legendum; mittendumve militem pecuniam acce-
pere. l. 6. §. lege Julia; ff. ad l. Jul. repet. vel qui eum
in fallum numerum militum retulit, l. ult. §. pro li-
mitandis; C. de officio Praefecti Africae. aut qui occa-
sione transitus militatis per concussionem ali-
quid extorsit, Novel. 130. Item Proconsul, qui
legatum ante se de provincia dimisit, l. memi-
nisse 10. §. 1. ff. de officio Proconsul. Senator, qui na-
vem maritimam habuit, l. auferatur 46. §. quod à
Praefecto; ff. de iure fisci, l. 3. ff. de vacat. muner.
Nec solum praedicti Magistratus ea lege tenentur
si aliquid illicitè acceperint, verum etiam &
delictis comitum, & ministrorum suorum in qua-
druplum conveniuntur, l. 1. C. ad l. Jul. repet. Nihil
enim interest, ipsè exples provinciam, an
per praedatores id facias. Cicero 4. in Verrem:
Cohors tota illa tua, quae plus mali Sicilia dedit,
quam si centum cohortes fugitivorum fuissent, tua
manus sine controversa fuit. Quaequid ab horum
copia captum est, id non modo tibi datum, sed tua
manu numeratum iudicari necesse est. Et pauld
post: Si enim innocentes existimari volumus, non
solum nos abstineant, sed etiam nostros comites
praeferre debemus. Si autem comites hi sumum
vendant, illi incident in legem Juliam repetun-
darum, l. in comites, §. ff. eod. non autem Magistra-
tus. Punim vendere à veteribus dicebantur, qui
cum Magistratibus, sive Iudicibus familiares
essent, aut se tales esse mentientes, simulato
commendationis officio; eventum sententiae, ac-
cepta pecunia; litigatoribus vendebant, de quibus
Paulus lib. 5. sentent. tit. de lege Cornelia testa-
ment. ibi: Si quid de iudicis amicis, vel familia-
ritate mentientes; eventus sententiarum eas ven-
dant, quidve obventu nominis eius agant, convicti
pro modo delicti aut relegantur, aut capite puniuntur.
Illustrat Durantus lib. 1. disput. cap. 25. Fi-
deiussores tamen datus à Magistratu non tenentur
ad hanc; vel similem poenam, l. fideiusso-
res 68. ff. de fideius. quia in eam causam acceptum
non est.

Nec interest, utrum Magistratus titulo do-
nationis munera accipiant, an eam simulante
sub specie emptionis, locationis; mutui; vel al-
terius contractus, ea recipiant; quin sine em-
ptione in eis simpliciter improbantur, ne
meta imperii, vilius addicere res suas subditi
cogantur, l. unicus. C. de contract. iudic. l. solent 6.
§. ult. ff. de offic. Proconsul. l. penult. §. 1. l. ult. C. ad
leg. Juliam repetund. Cicero 6. in Verrem, ibi:
Quae sunt causa cur maiores nostri eos, qui cum po-
testate, aut legatione in provincia sunt, tam dili-
genter in provinciis ab emptionibus removerent?
Haec iudices, quod putabant ereptionem esse, non
emptionem; cum venditori suo arbitrari vendere
non liceret in provinciis. Intelligebant, si is, qui esset
cum imperio, ac potestate, quod apud quemque
esset, emere vellet, idque ei liceret, fore, ut quod
quaque vellet, sive esset venale, sive non esset,
quanti vellet, auferret. Circa tenus certum est
Magistratus prohiberi illud exercere intra pro-
vinciam; accipere verò an prohibeantur non
item constat. Interpretes dissentunt propter
pugnantia invicem iura. Et iudicium non posse
gratis mutuum accipere; docuerunt Decianus
lib. 8. tract. criminu. cap. 35. §. 7. Fatianus in prati-
q. tit. num. 171. Azvedus in l. 1. num. 23. in 6.
lib. 3. recopil. Boadilla lib. 2. polit. cap. 12. ex
num.

De mutuo
accepto à
iudice.

11. *num. 61. plures congesti à Carlevalio de judic. tom. 1. disput. 3. num. 2. qui moventur ex lege 56. tit. 5. lib. 2. recopul. l. 1. ut. 6. lib. 3. ubi generaliter docetur, judicem corruptum censeri, si aliquid, ex quo compendium sentiat, accipiat. Expendunt etiam legem quisquis 16. C. si certum petatur. Contrarium verò, immò judicem mutuum gratis à subditis accipientem, non incidere in legem Juliam, docuerunt plures congesti à Carlevalio ubi supra, pro quibus faciunt textus dicti in l. principalibus 33. cum lege sequenti, §. Praeses 1. ibi: Praeses provinciae pecuniam funebrem accipere non prohibetur ff. de rebus credit. l. penult. C. si certum petatur. In quo Interpretum dissidium placet distinctio, quam variis limitationibus, & ampliationibus illustrat Carlevalius ubi supra, videlicet, ut iudex mutuum pecuniam à litigantibus accipere non possit, ab aliis verò accipere non impediatur, praecipue si in fraudem legis Juliae id non faciat. Prosequitur latius Carlevalius ubi supra.*

Hic criminis coercendo varia fuerunt à legillatoribus, tam sacris, quam prophanis poenae statuae; & omnis vetustissimis exemplis iudicum, qui propterea, quod pecunià corrupti se passi fuerunt, levissimè puniti reperiuntur, quorum primum refert Herodotus lib. 5. his verbis: *Cambyses Perfarum Rex Siamnem ex Regis iudicibus, quod iniuste ob pecuniam iudicasset, occidit iuste, & detrahi coram, atque in loca conde, quibus Tribunal, in quo ille sedens iudicaverat, interdixit, ibidemque ejus filium Oranem sedere iudicem praecipit, atque memorari, in quo Tribunali iudicaret.* Idem Herodotus lib. 7. scribit, Darium I. Sandocem, qui iniquam sententiam ob pecuniam tulerat, cruci affixisse. Ammianus Marcel. lib. 28. eadem de causa inquit: *Pari forte etiam Procurator moneta exinctus est.* Ut poenas ex iure civili Romanorum inflictas recensamus, prima legis decemviralibus haec erat, ut iudex convictus ob rem iudicandam pecuniam accepisse, aut qui turpe iudicium nundinaretur, capite plecteretur, teste Gellio lib. 20. noctium, cap. 1. Domitianus Imperator huiusmodi sordidos iudices infamia notavit, teste Suetonio in ipso, cap. 8. ibi: *Nummarios iudices cum suo quemque consilio notavit, ubi eleganter Tranquillus eos appellat iudices nummarios, id est, lucri avidos; ut etiam vocatur D. Hieronymus in epistola ad Onasium, ibi: Volo in nummarios invehì Sacerdotes.* Seneca lib. 1. de benefic. cap. 19. *Provincias spoliari nummariarum Tribunal.* Cicero 1. ad Atticum, & in oratione pro Cluentio; Marcel. Donatus in dicto cap. 8. *Suetonii: consentit Domitiano Constantinus in leg. ult. C. de poena iudicis, qui male.* Ex lege Julia repetendarum duplex poena fuit: altera litis aestimatio in quadruplum; altera corporalis, ut relegatio, verberum afflictio, & aliquando mors, leg. 7. §. ult. ff. ad leg. Juliam repetund. l. si quis 38. §. indices 10. ff. de poenis. Novella 8. cap. 8. *Gravissima certe illa lex est Gratiani, Valentini, & Theodosii Augustorum ad Neothecium Praefectum Praetorio, in l. 12. C. de dign. lib. 12. ibi: Iudices, qui se furvis, & sceleribus fuerint maculasse convicti, ablati codicillarum insignibus & honore exuti, inter pessimos quoque & plebeios habeantur, ne sibi posthaec de eo honore blandiantur, quo se ipsos in-*

dignos iudicaverunt. Eodem spectat lex illa Constantis & Constantii in l. 27. C. Theodof. de Decurionibus, ibi: Ravum Carthaginis stentidissima Senatium, & exiguis admodum Curiales residere conqueustus est, dum universi indebita dignitatis insulas fada familiaris rei vexatione mercantur. Iguur istiusmodi viri, demptis honoribus imaginariis, huiusmodi illi erunt, quos fuerant consecuti, civis muneribus subjungentur. Quoad litis aestimationem litis aestimatur in quadruplum earum pecuniarum, quas in administratione constitutus, vel post eam depositam, pro administratione tamen accepisse dicitur, l. 2. ff. l. 1. 2. & 3. C. ad legem Juliam repetund. Et si iudicio criminali aliquis ex populo agat, ultra aestimationem, poena durior infligenda est, dicta lege ult. ff. ad legem Juliam repetund. Si verò civili experietur, tantum litis aestimatio praestatur. Tunc autem civili iudicio agitur, cum levius admissum videretur, quam ut exilium, vel aliam duriozem poenam reus mereatur. Plinius lib. 2. epist. 11. ibi: *Marius Priscus accusantibus Afris, quibus Proconsul praesent, omnia defensione iudices petuit. Ego, & Cornelius Tacitus adesse Provincialis iustissimus; notum Senatus fecimus, excessisse Priscum immanitate, & severa in crimina, quibus dari iudices possent, cum ob innocentes condemnandos, interficiendos etiam, pecuniam accepisset.* Quo casu civilis iudicii accipiendus est textus in l. 1. §. quod, penult. C. ut omnes iudices. Agitur etiam civili iudicio, cum ab haerede defuncti quadruplum petiunt, l. 2. ff. ad legem Juliam repetund. ex principio textus in l. crimen 26. ff. l. sancimus 22. C. de poenis. Quadruplum hoc olim actori tribuebatur, l. 1. C. ad legem Juliam repetund. Cicero 2. in Verrem; ibi: *Due res consequentur damnationem: altera redditio pecuniae eius, ad quos pertinebat; in quo vel simpli, vel dupli, vel quadrupli ratio dicebatur: altera exilium.* Hodie dividitur inter actorem & fiscum, l. 3. C. de assess. nec sublatam esse hanc poenam per Authententicam novo iure, C. de poena iudicis, defendit Antonius Matthaeus de crimin. lib. 48. tit. 8. cap. 2.

Quoad poenas corporales sciendum est, ex eadem lege Julia juxta gravitatem delicti admissi poenam infligi; itaque capite puniuntur, qui ob hominem morte damnandum pecuniam acceperunt, dict. l. 7. & simul datur actio legis Corneliae de sicariis, l. 1. 3. & 4. ff. ad leg. Cornel. de scar. in exilium mittuntur, aut ad tempus relegantur iudices pedanei pecuniam corruptis d. l. si quis 38. §. iudices, de poenis; quia cum de causis pecuniaris tantum cognoscerent, levius delictum admittebant. Exilium sequebatur bonorum publicatio, nec tantum iudice vivo, verum & eo defuncto, quaestione instaurata, ab haeredibus bona auferantur, l. ex iudiciorum 20. ff. de accus. & inscrip. licet hoc jus aliquando intermissum Plinius referat lib. 3. epist. 9. his verbis: *Bonicia etiam in defuncti de repetundis accusatione persistabat: provisum hoc legibus, intermissum tamen, & post longam intercapedivem tum redutum.* Et constat ex calu Licinii Maeri, relato à Valerio Maximo lib. 9. cap. 12. Alia prosequitur ex iure civili Ant. Matthaeus ubi supra. Sacris Ecclesiae canonibus iudex munera recipiens tenetur ad eorum restitutionem, ex dicto cap. statutum, §. in super: de Rescript. in 6. docent Layman. lib. 3. sum-

121
De iudicio
criminali

ine, tit. de contractationibus, cap. 4. num. 10. Sanchez lib. 3. consil. cap. unic. dub. 2. eosque in excommunicationem incidere statuit Clemens VIII. constitutione 8: quam post Bonaciam, & Castrum Palaum explicat Gibalinus in synops. censur. verbo Munera. Iudices etiam ecclesiastici munera accipientes suspenduntur per annum ab officio, cap. 1. de sent. & re iudicata, lib. 6. Iure nostro Regio constituta est pœna privationis officii, & iudices tenentur munus acceptum restituere cum duplo, aut septuplo, l. i. tit. 9. lib. 3. recopit. Solorzan. tom. 2. de iure Indiarum, lib. 4. cap. 4. num. 18. licet eo iure attentio non teneri iudicem in conscientia acceptum restituere, defendat D. Joann. de Larrea alleg. 47. n. 27. Illud etiam peculiatiter iure nostro cautum est, videlicet ut crimen hoc probetur testibus singularibus, l. 6. tit. 9. lib. 3. recopit. quam explicat Larrea alleg. 48. per totam.

Et merito hæc omnia statuta sunt in hoc gravi, enormique crimine; quia omnino evertitur iustitia, si Iudices sordida avaritia coinquinentur, & ejus affectui turpiter cedant; quid enim tutum, si muneribus via sternatur? Quid purum, si donis contaminetur? Unde Cicero alt. 1. in Verrem, aiebat: *Ingentes divitiarum religionem, veritatemque solent perfringere.* Et lib. 1. ad Atticum, scribit, Catullus cum vidisset quendam ex iudicibus, quos pecuniâ Clodius corruperat: *Quid vos à nobis presidium postulastis, an ne nummi vobis eriperentur, tenebatis?* Et rectè Horatius satyra 2. ait:

Malè verùm examinat omnis

Corruptus iudex.

Et Petronius inquit:

Ergo iudicium nihil est nisi publicæ mercis,
Atque Eques in causa qui sedet empta probat.

Idem Horatius 4. carm.

Iudex honestum prætulit utili, & rejicit alto
Dona nocentium vultu.

Et Ovidius 1. amor.

Non bene selecti iudicis aëra patet.

Munerum enim acceptio ita excacare solet iudices, ut quid iustum, quid iniustum sit, non videant: ita aures eorum obdurat, atque corrumpit, ut voces litigantium non rectè percipiant, vel discernant: ita linguam manus eorum constingit, ut ad iustitiæ normam neque pronuntient, neque distribuunt quicquam: efficit denique, ut exemplo Magistratuum ipsi oppressi oppressores fiant, utque neglecto bono publico, ea quæ in thesaurum civitatis congeri debebant, in paucorum sacculos rapiantur. Totum complectitur Carolus Scribanus lib. 2. polit. Christi. cap. 9. his verbis: *Dei verba sunt, quid cecitate miserius? à muneribus cecitas nata: fuge munera quisquis oculos amat, tacitatem avertaris: neque plebejos tantum oculos, sed sapientium excacant munera; quid facient in aliis? non excaculant tantum, sed periment: ea vis munerum nihil inexpugnatum, nulla robora, nulla propugnacula, arma nulla, &c. Nihil magis equidem & Provincias, & Urbes Romano Imperio subjectas ad defectionem permovit, accendit, inflammavit, quam aperta illa, & citra pudorem iudiciorum fœdissima; atque iniquissima nuntiatio. Quò fit, ut verissimè Tertullianus lib. de pallio, illud pronuntiasse videatur: *Plus toga laesere Rempublicam, quam lorica.* Ac quamquam istud firmari possit exemplis, nullum tamen vel*

illustrius, vel accommodatius reperiri potest exemplum, quam Bagaudarum in Gallia, Diocletiano Imperatore; cujus non minus eleganter, quam verè extat descriptio apud Salvianum lib. 5. De Bagandis, inquit, nunc mihi sermo est, qui per malos iudices & cruentos spoliati, afflicti, necati, postquam in Romane libertatis amiserunt, etiam honorem Romani nominis perdididerunt. Et imputatur his infelicitas sua, imputamus his nomen calamitatis sue, imputamus nomen quod ipsi fecimus, Et vocamus rebelles, vocamus perditos, quos esse compulsums criminosos. Quibus enim aliis rebus Bagaudæ fracti sunt, nisi iniquitatibus nostris, nisi improbitatibus iudicum; nisi eorum proscriptioibus & rapinis, qui exactionis publicæ nomen in questus propriis emolumenta verterunt, & indictiones tributarias, prædas suas esse fecerunt? Qui in similitudinem immanium bestiarum non revertere tradidit sibi; sed devoravit; nec spoliis tantum hominum, ut plerique latrones solent, sed laceratione etiam, & ut ita dicam, sanguine pascebantur: ac sic actum est, ut latrocinio iudicum strangulati homines, & necati, inciperent esse quasi barbari, qui non permittentur esse Romani. Plurâ congesterunt Bobadilla lib. 2. polit. cap. 11. & 12. Cochier lib. 3. aphorism. polit. cap. 19. Marquez in Gubern. lib. 1. cap. 20. innumeri congesti à D. Joanne de Larrea dicta alleg. 47. Unde rectè in præsentem graviter iudicibus Ecclesiasticis interdicitur, ne ultra stipendia sibi assignata aliquid recipiant, etiam prætextu consuetudinis; quia Ecclesiastici non solum debent abstinere ab eo, quod est in se malum verum, sed ab eo etiam, quod occasionaliter potest esse malum; quare licet iudices sæculares recipiant ultra salarium decimam litis; Ecclesiastici tamen eam exigere non possunt, quia ab omni suspitione mali procul debent esse remoti.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam Innocentius III. in præsentem non statuit iudicem delegatum propriis stipendiis militare cogi; siquidem supponit jam, illi stipendium fuisse assignatum, ibi: *Ecclesiasticus reditus deputati.* Unde injustè ultra proprium salarium decimam litis exigere intendebant. Quid tamen hodiè procedat attentio iure nostro Regio circa iudices delegatos salarium habentes, vel non; & an sportulas, necnon partem pœnæ iudici assignatam percipere possint, latè disputat Carlevallius de iudicis lib. 1. tit. 1. disput. 4. per totam. Nec obstat augmentum ejusdem difficultatis; deductum ex dicto capite ad Apostolicam, de simonia; nam in ejus specie Pontifex pius, & laudabiles consuetudines fidelium jubet observari. Ceterum in præsentem casu nihil pietatis intendi poterat in decima litis extorquenda; in dicto enim capite ad Apostolicam, pius erat, clericos, & Ecclesiæ ministros fovere, & alere; quæ pietas in præsentem abest, cum reditus Ecclesiasticos ipsi iudices aliunde perciperent; unde non debebant decimam litis, aut similem partem extorqueere.

Sed supra traditis obstat textus in l. 2. §. final. ff. de condit. ob turpem, in illis verbis: *Sed si dedi,* ut secundum me in bona causa iudex pronuntiare, est quidem relativum, conditionis locum esse. Ex quibus deducunt Alexander Fulgos. Jason, Costal. ibi: *Dicitur ad eandem titulum, cap. 3. in fine,* eo casu, quo aliquid iudici datur; ut in bona causa pro me sententiam dicat, non competere

11.
Traditur
ratio decimam
denari.

14.
Dispositum
dubitandi
ratio.

15.
Exponitur
l. 2. §. final.
ff. de condit.
ob turp.

conditionem ob turpem causam; sed eo casu non solum iudex, verum qui pecuniam dedit, incidit in legem Juliam repetundarum. Ergo illi non competit conditio; cum turpitudine etiam ex sua parte daretur. Pro huius textus expositione sciendum est, quoad poenam legis Juliae repetundarum nihil interesse, utrum in bona causa, aut mala iudex munera acceperit, l. 4. ff. l. 3. C. de condit. ob turpem. Nam si non licet accipere, quo magis officium facias, si turpiter datur, quod iudici datur, utique nec in bona quidem causa accipere licet. Sapienter Plato lib. 12. de legibus, ibi: *Qui patria in aliqua remuneratione, aut ratione nobis persuadentibus, in rebus quidem bonis suscipienda esse munera, in aliis minime. Nam & cognoscere facile est, nec cum cognoveris, continere. Idcirco tutius est legibus obtemperare de rebus nulla pro patria ministerio munera esse suscipienda; si quis vero minus obtemperasse damnatus fuerit, moriatur.* Immo etiam datum fuerit iudici remunerationis causa; non enim licet, etiam postquam sententiam protulerit, accipit, ut probat Alciatus in l. principalibus, ff. de rebus creditis, & lib. 2. parer. cap. 49. Licet contrarium doceant Bartol. in l. Aquilus, ff. de donat. Zalius in l. 3. num. 20. ff. de rebus creditis. Decianus lib. 8. tract. crimin. cap. 40. num. 9. Menochius lib. 2. de arbitrar. casu 342. num. 6. Farinacius in praxi §. 212. Sed aperte eorum sententia convincitur ex l. ultima, C. hoc tit. l. 1. §. hoc autem, ff. de calumni. quibus ex locis constat, ne quidem post depositam administrationem Magistralis posse aliquid accipere pro beneficio tempore administrationis praestito. Idem confirmat Cicero 3. de legibus, dum ait: *Donum ne capiant, neve dano, neve petenda, neve gerenda, neve gesta possint.* Nec juvat Bartolum dicta lex Aquilus 27. nam ibi non Praetori, ut perperam olim legebatur, sed Reatori, ut in Florentinis legitur, donatio facta fuit. Nec valet argumentum: Remuneratio non est absoluta liberalitas, Ergo iudici fieri potest. Verat enim lex etiam remunerationem, nec absque ratione; nam si ea permitteretur, illius spe semper iudices pro locupletioribus dicerent. Deinde sciendum est, litigatorem iudici munera dantem incidere in legem Juliam repetundarum, d. l. ultima Cod. & litem amittere, ex constitutione Imperatoris Antonini in l. 1. C. de poena iudicis: ad quam respexit Ulpianus in d. l. 2. §. 1. Nec tunc obstat difficultas supra expensa; nam potius verum est in specie dicti §. ultimi, conditioni ob turpem causam locum non esse, ut docent Osvaldus lib. 4. Donellii, cap. 2. littera C. Cludius ad tit. de condit. ob turpem, cap. 2. n. 11. Neque contrarium probat Ulpianus ibi; utitur enim ad verlativam oratione; sed hic quoque; cuius natura, & vis est, ut tollat quod praecessit, alioquin enim praecedentibus subserviret, & non adverteretur. Unde liquet veterum sententiam antea relata fati improbare Ulpianum, quod manifeste apparet ex ipso orationis contextu; ait enim Ulpianus: *Sed hic quoque crimen contrahit.* Quod certe nihil est, quam turpiter eum dare, & in persona dantis turpitudinem vertari; crimen autem eum, qui dat, contrahere, ex poena, quae in fine ipsius versiculi additur, liquid constat, litem videlicet eum perdere; quae poena fati gravis apparet, cum in bona etiam causa litis damno is qui dedit, afficiatur. Est

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. 11 l. Pars I.

itaque in hac specie turpitudine dantis, quo casu conditionem cessare, notum est, l. item 4. §. sed quod 4. ff. eod. tit. Neque obstat, nihil turpe fecisse eum, qui iudici quid dedit, ut in bona causa secundum se pronuntiaret; nam, ut ait Ulpianus, iudicem corrumpere videtur. Eo enim ipso, quod dat, iudicem sibi obstringit, ut secundum se, sive bona, sive mala sit causa, pronunciet; ne contra eum qui dedit, sententiam proferendo, cogatur acceptum reddere. Et sane libera potestas iudicandi relinquenda est iudici, ad cuius officium pertinet, secundum leges iudicare, §. 1. Insti. de offic. iudicis. Hanc autem iudicandi facultatem impedire, & iudicis animum corrumpere censetur, qui illi pecuniam dedit; quia qui accipit, modis omnibus cogitat, ut danti gratificetur: & quamvis qui dedit, bonam causam se fovere dicat, tamen res aliter se habere potest, videlicet ut causa improba deprehendatur.

Superest pro coronide huius commentarii, ut aliqua de xeniis iudici larginis videamus, & sciendum est, xenia dici munera hospitalia, id est quibus hospites invicem se munerantur; quod maxime fieri consueverat Saturnaliorum diebus. Unde Martialis tertiumdecimum librum operis sui, in quo huiusmodi munera distichis describit; Xenia appellavit, quod verus ipsos pro xeniis mitteret, vel; quae mittebat munera disticho exornaret, ut his versibus idem ostendit.

Omnis in hoc gracili xeniorum turba libello

Constabit nummis quatuor empta tibi.

Quatuor est nimium poterit constare duobus;

Et faciet lucrum bibliopola Triphon.

Hac licet hospitibus pro munere disticha mittas,

Sit tibi tam rarus, quam mihi nummus erit.

Notavi in cap. 1. de consuet. verbo Xenis. Circa xenia haec, iudices veterem Graecorum sententiam observare iubentur in l. non solent. §. non vero, ff. de offic. Proconsul. l. plebiscito 12. ff. de offic. Praefidis; ut nec omnia accipiant, neque passim neque ab omnibus; namque valde in humanum est, a nemine accipere, sed passim, vilissimum, ab omnibus, avarissimum. Accipi ergo poterant xenia edulia, quae intra proximos dies prodigi poterant, & hospitibus hospitalitatis causa dabantur usque ad quantitatem certorum annorum, l. 1. §. 1. l. 6. §. ult. l. 7. §. 1. ff. ad legem Jul. repetund. Si autem munera erant; tunc ea accipere non valebant. Plinius lib. 4. epist. 9. de Julio Basso haec ait: *Homo simplex, & incautus quaedam a provincialibus ut amicus acceperat; nam fuerat in eadem provincia quaestor. Haec accusatores furta, ac rapinas, ipse munera vocabat; sed lex munera quoque accipi vetat.* Jure etiam canonico permittitur iudicibus delegatis esculenta, & poculenta accipere, cap. statutum; §. insuper, de rescriptis lib. 6. nec modica esculenta, seu poculenta accipere etiam iudicibus ordinariis prohibetur; quo modo accipio Concilium celebratum in palatio Vernis sub Pipino Rege Francorum, & Stephano III. can. 25. in, illis verbis: *Et nullus Episcopus, nec Abbas, nec laicus propter justitiam faciendam sportulas contraditas (id est veteritas) accipiat, quia ubi dona intercurrunt, iustitia evacuat.* Jure tamen nostro Regio lite pendente, non licet a litigatoribus etiam esculenta accipere, l. 7. ibi: *Ne viandas, ni otros bienes, ni cosas algunas: titulo 15. lib. 4. ordin. secus vero finito negotio, l. 3. ibi: Salvo cosas de comer, o beber, o frecidas de grado: titulo 15. lib. 2. ordin. ubi late exponit Didacus Perez.*

D CAPUT